

Ur museisamlingarna

Under våren har Hembygdsföreningen fått en förmämlig gåva av Mary och Sven Johansson. Det är en träsvav som Sven har tillverkat efter en modell från 1500-talet. Den är tillverkad av utsökt vackert trä, som genom Svens konstförfarna händer blivit både vacker och funktionell. Till svarven medföljer även en vacker svarvad skruvpall.

Till Sven, som nyligen avled skänker vi våra varma tankar och till Mary ett stort tack för den värdefulla gåvan.

Avsikten med gåvan är att för besökande i gården visa och påminna om den inte allt för avlägsna tid, då många saker i ett hem var tillverkat av trä. Till exempel vanliga pinnstolar, träalltikar, skålar, byttor och spinrockar, alla dessa var svarvade. Oftast var de svarvade i olika träslag beroende på vad sakerna skulle användas till. Träsvavren blir på så vis ett bra komplement till de många svarvade föremål, som finns i våra samlingar.

Drivningen av svarven sker genom den fottrampa, som svarvaren trycker ner och som medelst en vevsläng överför kraften till ett kombinerat rem och balanshjul.

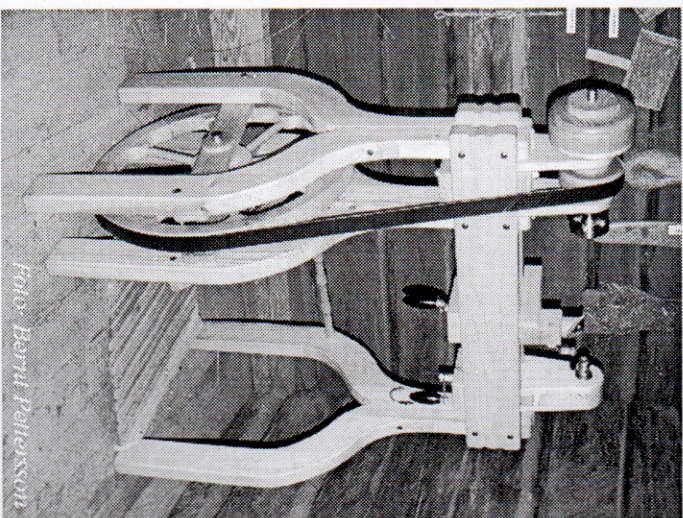

Foto: Berni Pettersson

Sven har använt gamla förebilder, men tillämpat modern teknik när han skapat svarven, vilket har gjort den driftsäker och ändamålsenlig.

Hoppas, att vi har någon som är kunnig och villig att demonstrera den vid lämpliga tillfällen.

Berni Pettersson

S:t Olof

Arg 12 Nr 2 2002

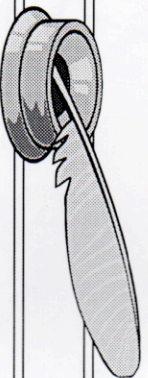
Medlemsblad för hembygdsföreningen
S:t Olofs Gille i Torshälla

Polisstationen i Torshälla en marknadsdag 1895

Foto: Anna Winell

Från Redaktionen

Varje gång man sätter sig ner för att skriva en hälsning från redaktionen är det så lätt att fastna i nuet. Man glömmmer helt enkelt bort att det dröjer veckor innan tidningen når sina läsare och nu har blivit då.

Måste dock få säga att vi haft en fantastisk vår. Tänk att i mitten på maj kunna sitta ute och njuta av rena rama högsommarvärmen. Det enda som skvallrar om att det ännu "bara" är vår är den kyliga luften på skuggiga platser som solen inte hunnit värma upp och isiga vindar som då och då sveper runt hörnet. Lördagen den 4 maj stod S:t Olofs Gille som värd för Sörmlands Hembygdsförbunds årsmöte. Som många föreningar väl känner till har Torshälla brist på lokaler som kan ta emot större samlingar. Framför allt om man vill kombinera det med servering av mat.

Vi räknade med att detta årsmöte skulle samla 150-200 personer. 180 deltagare kunde vi räkna in som intog sitt morgonkaffe till musik av Nyckelharporna i Gökstensskolans ungdomsgård varefter alla samlades i skolans aula. Vår älderman Rune Jonasson hälsade gästerna välkomna, stadens sevärdheter presenterades i ord och bild, nämndens ordförande Aino Blomgren och kommunalschefen Trygve Lundh gav var och en sin bild av Torshälla.

Efter sedvanliga förhandlingar och utdelning av plaketter var det så dags för

en utmärkt god lunch uppe på Holmberget.

Fem besöksmän stod på eftermiddagens program, Ebelingmuséet, Rådhuset, Bergströmska gården, Kyrkan och Åsa Brandt. På samtliga platser väntade Gillesmedlemmar att få ta emot gästerna som senare återvände till sina hemorter nöjda med vad de fått se och uppleva.

Sommaren nalkas med stormsteg och vad Gillet har att bjuda på i år kan Ni läsa om på mituppslaget där programmet är tryckt. Vi behöver fler medlemmar som ställer upp på Gården, framför allt med att ta några "vaktpass" eller snarare ställa upp som värdar och ta emot de gäster som besöker oss under våra öppettider. Har Du möjligheter? Så ring tel. 35 68 83, (Margaretha Lindén som försöker fylla ut tomma platser). Vill Du baka? Ring samma nummer.

Som Ni ser planerar vi en resa till Kisa i augusti. Vi köper ett helt paket som omfattar all förtäring, inträden och guidningar. Till detta kommer bussen.

Om det ligger ett inbetalningskort i Din S:t Olof betyder det att Du ännu inte betalat årsavgiften. Vi ser tacksamt fram mot att snart få notera att Din avgift flutit in, för Du vill väl inte lämna Gillet? Vi behöver Dig.

Vi hoppas att få se Er på Bergströmska gården många gånger i sommar.

Redaktionen

INGET NYTT UNDER SOLEN

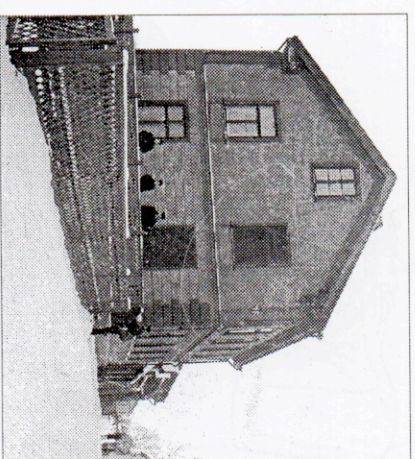
Många Torshällabor beklagar postverkets omorganisation i dessa dagar. Med all rätt, eftersom det är en lång promenad för gamla och trötta ben till Q-8 masken, för att hämta paket eller rekommenderade brev. Och fimmärken i olika valörer har tydligen blivit en bristvara. Ännu finns dock brevbarare som levererar vanliga brev till lägenheter och postlådor, även om det inte längre synes lika självklart. Men Torshällaborna har faktiskt varit helt utan brevbringning i modern tid.

Under en lång tid hade stadens invånare sitt postkontor i det så kallade posthuset på Storgatan och alla fick sina brev levererade till bostaden. Men år 1923 avgick postmästare Erika Färnlund och postkontoret utbyttes mot en s.k. poststation. Stadens brevbarare A. Asker fick "transport" till Mariefred, och därmed upphörde all brevbringning inom staden. Man kan undra hur utdelningen därefter gick till. Om man var tvungen att själv hämta sina brev, hur visste man då att ett brev låg och väntade? Kanske skrev man en lista som sattes upp i fönstret eller utanför.

Även polisväsendets närvaro i Torshälla debatteras livligt just nu, många hoppas att vi får behålla våra kompetenta närpolis och någon form av polisstation.

Liknande debatter har förekommit förr i vår lilla stad. År 1934 sänder stadsfiskal Birger Seth en tjänsteskrivelse till Torshällas polischef, med allvarlig kritik beträffande förhållandena på stadens polisstation. Stadsfiskalen påpekar bl.a.

"det missförhållande, som f.n. är rådande beträffande polisbevakningen i staden. Från kl. 3 på natten intill kl. 8 förmiddagen saknas bevakning å såväl polisstation som i staden i övrigt".

Posthuset på Storgatan omkr. 1900.

Foto: G. Nyström

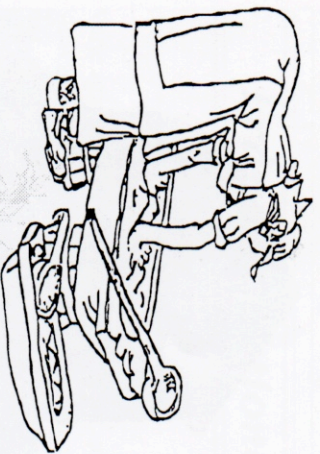
Då som nu ville stadsborna gärna ha poliser närvarande dygnet runt, och Torshälla tidning skriver samma år (1934) en artikel med rubriken:

Polisförstärkning nödvändig. Grönköpingsmässiga förhållanden i

Torshälla.

Ett av de allvarigare problemen var att man inte kunde lämna "natlogerare" ensamma och inlästa på stationen över natten, bland annat med tanke på faran att bli innebränd. Detta problem löstes då helt enkelt med att man lät dörren mot baksidan stå oläst, så att fången kunde komma ut om eldsvåda skulle utbryta. Angående detta påpekar Stadsfiskalen: *"att på detta sätt till fri disposition upplåta bakes och arrestlokalerna synes mig emellertid i många avseenden högst betänligt, för att icke lida om det mindre goda anseende stadens polisstående därigenom åsamkas".* Polischefen och magistraten instämmer i dessa synpunkter och föreslår stadsfullmäktige att anställa ytterligare en extra polis från och med 1935. Detta var ett beslut som då förde samhällsutvecklingen framåt, hur det går denna gång återstår att se.

Anders Elfsberg

BERGSTRÖMSKA GÅRDEN

Torshälla hembygdsmuseum, Lilla gatan 12, Torshälla Tel 16-35 50 76, 35 68 83

Sommaren 2002

Öppet från midsommardagen till första söndagen i augusti
måndag-lördag 14-16, söndagar 11-13 med kyrkkaffe

Torsdagar hantverksdagar kl 14-17 Servering och underhållning Muscet öppet

TORSHÄLLA HEMBYGDSFÖRENING S:T OLOFS GILLE

i samarbete med Torshälla församling, Torshälla Heds nämnd och Studieförbundet Vuxenskolan

Hantverksdagar

torsdagar 14-17

27 juni

- Alnö gårdsbutik
- Töving
- Spinning
- Korgmålning
- Eterneller
- Blomsterbinderier
- Heidi dockor
- Baka Ditt eget bröd

18 juli

- Alnö gårdsbutik
- Dockor
- Virkade dukar
- Porslinsmålning
- Ljusstakar
- Näverslöjd
- Småslöjd

4 augusti

obs! söndag

- Alnö gårdsbutik
- Blomsterbinderier
- Träskulpturer
- Möbelmåleri
- Svarvning ev

25 juli

- Alnö gårdsbutik
- Korgmålning
- Eterneller
- Tvåändsstickning
- Fritvolyter
- Pärnbröderi
- Töving
- Luffararbeten
- Ullavlor

4 juli

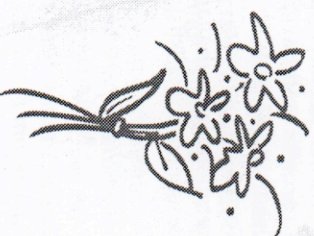
- Alnö gårdsbutik
- Lappeknik
- Träslöjd
- Silhuetter
- Tittskåp
- Porslinsmålning
- Julia ljuset

11 juli

- Alnö gårdsbutik
- Stenslipning
- Kökshäxor
- Drejning
- Marsipanfigurer
- Keramik
- Broderi m sidenband

1 augusti

- Alnö gårdsbutik
- Knyppling
- Blomsterbinderier
- Stickade dukar
- Ljusstöping
- Baka ditt eget bröd

Övriga arrangemang

Midsommardagen

kl 10 gudstjänst i folkton i Torshälla kyrka med efterföljande midsommarfest på Bergströmska gården.

Söndagen den 14 juli

kl 11 friluftsmässa på Bergströmska gården. Kyrkkaffe.

Kyrkkaffe

serveras varje söndag på gården efter högmässan kl 10 i Torshälla kyrka.

I denna ljuva sommarid

Musik i Torshälla kyrka kl 14 torsdagar under juli månad. Visning av kyrkan.

Kaffe på Bergströmska gården.

Hembygdsgårdarnas dag

4 augusti kl 11-14 med friluftsgudstjänst i folkton, hantverkare och servering.

Servering med hembakat varje torsdag i samband med hantverksdagarna.

Hembygdsmuséet visas när gården är öppen

Bakning av tunnbröd torsdagarna 27/6 och 1/8 Kom och prova att baka Ditt eget tunnbröd

Hantverksbod med tombola och försäljning

Musikinslag i samband med hantverksdagarna

Alnö gårdsbutik säljer ägg, färsk potatis och en hel del annat varje hantverksdag

Torshällalimpor efter bagare
Maxes mycket gamla recept finns att köpa 11 juli

Reservation för ev ändringar

Historien om en skylt

När källaren på rådhuset skulle rensas och städas för cirka 2 år sedan, hittade underdecknad en mystisk skylt i gjutjärn, som avbildas ovan. Den lag inslagen i brunt papper på en av de nedersta arkivhyllorna. Skylten är spräckt i två delar och ungetår halva saknas helt. Den ungetåriga fullständiga texten gick att lista ut efter en del huvudby. VÄGEN TILL FÄNGELSE OCH DÄRHUS (eller BÄRHUS) GÅR GENOM KROGEN. Men ven hade låtit tillverka den? Var hade den varit uppsatt? Och hur hade den hamnat i rådhusets källare?

Frågorna var många men ingen som jag pratade med om saken hade några ledtrådar. Men för en tid sedan så klarnade allt plösligt. Margareta Malmqvist håller på med en genomgång av samtliga bevarade nummer av Torshälla tidning (1907-1946) för att leta fakta till ABC boken. Och i nr 3 1907 hittade hon en kort artikel som ger svar på de flesta av frågorna. Artikeln återges i sin helhet härnäst, så fler kommentarer är överflödiga.

Anders Elfsberg

EN HEL DAG I KISA

Följ med Torshälla hembygdsförening på en intressant resa onsdagen den 14 augusti. Vi anländer med buss till hembygdsgränd i Kisa, där vi serveras kaffe och smörgås kl 10. Vi besöker bl a Hovby slott, en herrgård från 1600-talet. Där kan vi köpa alster tillverkade av lokala hantverkare.

Lunchen serveras på Kisa Vårdsby, där man tillagar all mat från grunden. Roth's snickeri är vårt ett besök. Sedan starten 1937 har företaget tillverkat möbler åt Carl Malmsten. Det blir en rundvandring i snickeriet och det finns möjlighet att köpa mindre snickeriprodukter.

På e m besöker vi också emigrantmuseet i Kisa Kulturkafé. Det var i Kisa den organiserade emigrationen från Sverige till USA startade. Vi blir guidade i museet och där serveras kaffe med hembakt bröd.

Delta var några axplock ur det intressanta programmet. Sista anmälningssdag är 8 juli och anmälan görs till Marianne Färing tel 35 64 63.

Pris för bussresa, förtäring och guidningar är 375 kr. Betalning kan göras på en av hantverksdagarna, aningen till Marianne eller till vår kassör Lilian, dock senast den 25 juli.

Delagarna kommer att få en utförligare beskrivning av resan.

Marianne Färing

UPPROP ANGÅENDE MEDLEMSAVGIFTEN

Tack till er som betalat medlemsavgiften. Vi hoppas att ni som ännu inte betalat in avgiften fortfarande vill stödja vår förening. Ett inbetalningsskort bifogas detta nummer av tidningen till de som ännu inte betalat.

Torshälla hembygdsförening S:t Olofs Gille

Syrelse:

Rune Jonasson, älderman tel 35 52 98
Lars Nystedt, v älderman tel 35 87 59

mob 070-65 52 885

Lilian Andersson, gärdeman tel 35 65 15

Marianne Färing, skrivare tel 35 64 63

Inggrid Pettersson tel 35 65 43

Eva Königsson tel 34 49 50

Clas Hammarbäck tel 35 87 30

Suppleanter:

Gunbritt Eriksson tel 35 60 98

Björn Maxe tel 35 50 43

Sysselman:

Östen Behn tel 35 87 03

Museikommitte:

Lars Nystedt tel 35 87 59

mob 070-65 52 885

Arkivkommitté:

Bent Pettersson tel 35 65 43

Trädgårdskommitté:

Inggrid Pettersson tel 35 65 43

Aktivitetskommitté:

Margaretha Lindén tel 35 68 83

Redaktion S:t Olof:

Marianne Färing, Bent Pettersson,

Margaretha Lindén

Medlemsavgift:

100:- enskild eller familj. Postgiron: 26 81 47-6

Bergströmska gården - hembygdsgränd
Lilla gatan 12. Tel: 016-35 50 76

Torshälla hembygdsförening S:t Olofs Gille
c/o Lilian Andersson Eklundavägen 2,
644 30 Torshälla

Museet öppet torsdagar maj-september
kl 14-16. Övrig tid visning för grupper
eller beställning per tel 016-35 68 83.